

جایگاه اینترنت و شبکه‌های اجتماعی

پیامدهای منفی اینترنت و ماهواره
در سبک زندگی اسلامی و راهکارهای مقابله با آن

مهدی هادی

اشاره

اختصاص داده است.^۱ اگرچه اینترنت و شبکه‌های اجتماعی تأثیرات مثبتی، از قبیل ایجاد ارتباطات گروهی و میان فردی، تشکیل اجتماعات مجازی، کاهش فاصله‌ها، رشد اطلاع رسانی و تبادل اخبار داشته‌اند؛ اما از سوی دیگر، تبعات منفی و مخربی نیز در زندگی کاربران ایرانی بر جای گذاشته‌اند که در اینجا به چند مورد از مهم‌ترین پیامدهای آن در حوزه‌های ذیل اشاره می‌شود:

در شماره قبل این نوشتار (مبلغان ۲۴۰) مروری بر تاریخچه ظهور اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و ماهواره داشتیم و در این شماره ضمن بیان پیامدهای منفی آنها به آسیب‌شناسی اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و ماهواره در سبک زندگی ایرانی و راهکارهای مقابله با تهدیدات فضای مجازی و ماهواره اشاره خواهد شد.

۱. حوزه روابط خانوادگی:

شواهد جامعه ایران گواه آن است تا قبل از ورود شبکه‌های مجازی و اینترنت به فضای خانواده، اعضای یک خانواده غالباً در مناسبات و مراسمهای مختلف دور هم جمع می‌شدند، به میهمانی اعضای فامیل می‌رفتند، از حال یکدیگر با خبر

الف) پیامدهای منفی اینترنت و شبکه‌های اجتماعی:

طبق آمارهای رسمی، در دنیا در حال حاضر از هر شش نفر در سراسر دنیا، یک نفر عضو شبکه‌های اجتماعی است. بنا بر اخبار موثق، ایرانیان از فعال‌ترین گروه‌ها در شبکه‌های اجتماعی می‌باشند و زبان فارسی رتبه‌ای بین چهار تا هفت را در میان محبوب‌ترین زبانها در وبلاگ به خود

۱. تاریخ اجتماعی رسانه‌ها، حسن نمکدوست، روزنامه همشهری، تهران، ۱۳۹۱/۶/۱۴، ص ۸۱

می‌شدند، ساعتی از وقت خویش را به صحبت کردن با اعضای خانواده خود اختصاص می‌دادند؛ اما با ظهور اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، اعضای خانواده وقت کم‌تری را به کنار هم بودن اختصاص می‌دهند و حتی آن ساعتی که کنار هم‌اند، باز هم مشغول یکی از شبکه‌های اجتماعی هستند.

۲. حوزه روابط زن و شوهر:

برخی پژوهشها از تأثیر شبکه‌های اجتماعی و اینترنت بر میزان ازدواج و طلاق در خانواده‌ها حکایت دارند. آمارها در ایالات متحده حاکی از آن است که در سال ۲۰۱۱م از هر ۵ زوج، یک زوج از طریق این شبکه‌ها با هم آشنا شده و ازدواج کرده‌اند. از آنجایی که این شبکه‌ها امکان دوست‌یابی و آشنا شدن با جنس مخالف را به راحتی فراهم می‌کنند، می‌توان انتظار داشت که فروپاشی خانواده‌ها نیز به همین صورت توسط این شبکه‌ها رخ دهد؛ چراکه زن و شوهر با صرف وقت زیاد در این شبکه‌ها، از نیازهای عاطفی و حمایتی به یکدیگر غافل شده و بعضاً با مقایسه فردی که با او در این شبکه‌ها ارتباط دارند، روابطشان به سردی گرویده و دست به خیانت می‌زنند.

موضوع دیگری که جدیداً شاهد آن هستیم، مسائل جنسی مجازی می‌باشد؛ به این معنی که زن و مرد از طریق فضای

مجازی عاشق هم می‌شوند و با رد و بدل کردن متن، تصاویر و کلیپهای عاشقانه، رابطه جنسی را تجربه می‌کنند و ارضا می‌شوند. این امر تا جایی پیش می‌رود که زن و مرد متأهل، تعهد خود به زندگی مشترک را به راحتی زیر پا می‌گذارند.^۱ این مسئله در مورد فرزندان خانواده نیز صدق می‌کند و آنان با الگوگیری از بی اخلاقی والدین، مبادرت به دوست‌یابیهای مجازی و بی بندوباریهای اخلاقی می‌کنند.

همچنین، ورود شبکه‌های اجتماعی موجب بروز تغییراتی در گفتار و رفتار فرزندان شده، ادبیات گفتاری آنان را دستخوش تغییر کرده است. در گزارشی از سوی حقوقدانان و پژوهشگران بریتانیایی، اعلام شد منشأ یک سوم تا یک پنجم درخواستهای طلاق در کشورهاشان در استفاده خانواده‌ها از شبکه‌های اجتماعی ریشه داشته است.^۲

۳. حوزه روابط اجتماعی:

از جمله تهدیدات شبکه‌های اجتماعی که در حوزه اجتماعی نمود می‌کند، کاهش معاشرت و از دست دادن دوستان است. یکی از اثرات خطرناک اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، اشاعه فحشا، بی بندوباری اخلاقی و تحریک

۱. مجله پایش سبک زندگی ۱، پیش شماره اول، بهمن ۱۳۹۲، ص ۱۱۴.

۲. خوب و بد فیسبوک، الهام حسنی، برگرفته از سایت:

جنسی است. این تهدید ارتباط مستقیمی با حیا زدایی دارد، به طوری که با عادی جلوه دادن پخش تصاویر در فضای مجازی و کم ارزش کردن اصول اخلاقی و هنجارهای ارزشی جوامع، زمینه را برای گسترش فحشا و بی بندوباریهای جنسی فراهم می‌کند.

فضاهایی نظیر فیسبوک و اینستاگرام منجر به راحت شدن روابط جنس مخالف و آزادی در نوع صحبت کردن و رفتار می‌شود. از آنجایی که هیچ گونه نظارت و کنترلی بر این قبیل فضاها اعمال نمی‌شود، کاربران با هر هویتی که بخواهند، وارد رابطه با جنس مخالف می‌شوند. مسئله داشتن دوست دختر یا دوست پسر نیز امری عادی جلوه می‌کند و گزینه‌ای با این عنوان در فیسبوک وجود دارد که مشخص می‌کند کاربر هم اکنون با کسی در رابطه رمانتیک به سر می‌برد یا نه. این در حالی است که این قبیل ارتباطها در دنیای واقعی و در جوامع سنتی، به دلایلی از قبیل: ترس از آبرو، خانواده، دین و شغل، به این راحتی شکل نمی‌گیرد.

۴. حوزه حریم خصوصی:

یکی از آسیبهایی که کاربران فضای مجازی را تهدید می‌کند، عدم تأمین امنیت برای قرار دادن اطلاعات شخصی در دستگاه‌های مورد استفاده است. در واقع، کاربرانی که اطلاعاتشان از فضای مجازی

ضعیف است و به تعبیری بهتر، از «سواد رسانه‌ای» برخوردار نیستند، در معرض سوء استفاده گردانندگان شبکه‌های مجازی از تصویر و اطلاعات شخصی خود قرار دارند. حتی اگر هم کاربری مسائل امنیتی را رعایت کند و سپس اقدام به قرار دادن تصاویر خود در فضای مجازی کند در واقع اطلاعات خود را با کسی به اشتراک گذاشته که ورود او را به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی رصد می‌کند. پس در فضای مجازی چیزی به نام حریم خصوصی وجود ندارد و امکان سوء استفاده از اطلاعات محرمانه و انتشار آن در جامعه به راحتی میسر است.

بیش تر قربانیان نقض حریم خصوصی را زنان تشکیل می‌دهند و اکثر موارد نقض حریم خصوصی از سوی افرادی سودجو صورت گرفته که پروفایلهایی جعلی ساخته و مبادرت به ارتباط با زنان کرده‌اند و با دریافت تصاویر و کلیپهای شخصی از آنان، آن را در اینترنت پخش نموده‌اند.

۵. حوزه شغلی:

تحقیقات متعدد در جهان ثابت کرده است که مدت زمان سپری کردن در شبکه‌های مجازی با کاهش بازده کاری افراد شاغل رابطه مستقیمی دارد. بسیار مشاهده شده که کارمندان به طور ناآگاهانه عادت کرده‌اند در محل کار ساعتها سرگرم شبکه‌های مجازی باشند

که همین امر موجب کاهش تمرکز آنان بر کار و کاهش راندمان کاری آنان شده است. بر اساس پژوهشی که توسط مؤسسه «نوکلوس ریسرچ» صورت گرفت، ثابت شد ۷۷٪ کارمندان در ساعات اداری وارد فیسبوک شده، این امر منجر به کاهش یک و نیم درصدی بازده کاری آنان شده بود. بر اساس گزارشی که توسط سایت «نیلسن آنلاین» منتشر شده، کاربران به طور متوسط ماهیانه ۷ ساعت از زمان خود را در فیسبوک می‌گذرانند که این امر شامل کارمندان نیز می‌شود. این مسئله موجب شد شورای شهر پورترس موث، دستیابی کارمندان را به فیسبوک قطع کند؛ به این دلیل که ۴۵۰۰ نفر از کارمندان ماهیانه به طور میانگین ۲۷۰۰۰۰ بار وارد فیسبوک شده بودند.

۶. حوزه تفکر و خرد جمعی:

یکی از کارکردهای رسانه آن است که در یک لحظه، سیل عظیمی از اطلاعات و پیامها را به مخاطب ارسال می‌کند و این عمل آنقدر سریع اتفاق می‌افتد که مخاطب مجالی برای تفکر و تأمل در محتوای پیام نمی‌بیند. در واقع، مخاطب به صورت ناخودآگاه و ناخواسته وارد یک بازی تبلیغاتی می‌شود که در آن نقش منفعلانه به خود گرفته و محتوا بر او تحمیل می‌شود و حتی اگر هم بخواهد دقیق عمل کند، به دلیل ماهیت کوتاه پیامها، از ظاهر پیام ممکن

است نتواند چیز بدی متوجه شود، پس به آن اعتماد کرده، آن را می‌پذیرد.

۷. حوزه مسائل بهداشتی و جسمی:

تحقیقات نشان داده حضور مداوم در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر روی بدن اثرات مخرب بیولوژیک می‌گذارد: «عدم وجود ارتباط رودررو منجر به تغییر عملکرد ژنها، سطح هورمونها و عملکرد شریانها شده، بر روی عملکرد ذهن نیز تأثیرگذار خواهد بود. این مسئله می‌تواند میزان خطر مشکلات جسمی نظیر: سرطان، سکته، بیماریهای قلبی و جنون را افزایش دهد.»^۱

۸. حوزه دین:

اینترنت و شبکه‌های اجتماعی از طریق تبلیغات ضد دین و القای شبهات به ذهن جوانان، راه را برای کم‌رنگ کردن باورهای دینی جوانان باز کرده، با ارائه محتوای دینی شبهه‌ناک، بنیانهای اعتقادی مردم را زیر و رو می‌کنند.^۲

۹. تضعیف جایگاه کتاب و کتاب‌خوانی:

اگرچه نسخه‌های اینترنتی اکثر کتب از طریق فضای مجازی قابل دسترسی است؛ اما به دلیل قابلیت‌های سرگرم‌کننده و جذابیت‌های دیداری اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، ذهن انسان بیش‌تر به آن سمت کشیده می‌شود و کم‌تر کسی از قابلیت

۱. مضرات شبکه‌های آنلاین، برگرفته از مجله پایش سبک زندگی، ۱، ص ۱۰۵.
۲. شبکه‌های اجتماعی، فرصتها و تهدیدها، روح الله سلیمانی پور، مجله رهاورد نور ۲، ش ۹، صص ۱۴-۱۹.

ارائه کتب اینترنتی استفاده می کند و صرفاً استفاده از کتب اینترنتی مختص انجام تحقیقات توسط دانشجوین و دانش پژوهان می باشد: «تحقیقات ثابت کرده است زیاده روی در دیدن امور لذت بخش، ساختار عصبی مغز را تغییر داده و موجب بروز رفتارهای افراطی و در نتیجه اعتیاد می شود.»^۱

ب) علل و پیامدهای منفی ماهواره

از جمله علل گرایش خانواده‌های ایرانی به ماهواره را می توان موارد ذیل دانست:

۱. سریالهای جذاب ماهواره در مقایسه با سریالهای آبکی و تکراری تلویزیون؛
۲. تمرکز ماهواره بر ارائه فرهنگ بی قیدی؛

۳. عدم تعهد به خانواده و همسر؛

۴. ضعف ارزشهای دینی؛

۵. ارائه تصویر نادرست از دین و در نتیجه ایجاد حس دین ستیزی در خانواده‌ها؛

۶. پخش موسیقی های شاد باب طبع جوانان و القای آرامش و شادی کاذب در آنها.

پیامدهای ماهواره در سبک زندگی:

برخی از پیامدهای منفی استفاده از

ماهواره در سبک زندگی اسلامی - ایرانی عبارتند از:

۱. تغییر سبک زندگی ایرانی - اسلامی و سبک سازی به شیوه غرب که با زدودن حیا و عفاف از زن ایرانی و غیرت زدایی از مردان ایرانی میسر می شود و نمود آن در سبک پوشش، غذا، گفتار و رفتار مجریان برنامه ها و بازیگران فیلمها و سریالها و تبلیغات آنان مشهود است؛

۲. تضعیف جایگاه خانواده و روابط عاطفی اعضای خانواده، با عادی جلوه دادن روابط زوجهای متأهل با دیگران، خیانت و عدم تعهد زوجین در سریالها و نشستهای کارشناسی، کاهش دادن ارتباطات کلامی بین اعضای خانواده و...؛

۳. تبدیل شدن ضد ارزشها به ارزش، از طریق اشاعهٔ هنجارهای فرهنگی غربی بین خانواده‌ها و تضعیف کارکردهای خانواده، ارائهٔ تصویری سیاه از ازدواج و در نتیجه افزایش سن ازدواج، بی بند و باری فکری و فرهنگی، جایگزین شدن ارزشهای اخلاقی غلط به جای ارزشهای اخلاقی صحیح، هجوم به ارزشهای اسلامی از طریق سریالها، سبک پوشش، گفتار و رفتار مجریان و محتوای میزگردها و نشستها؛

۴. ارائه الگوهای غربی به خانواده‌ها؛ اشاعهٔ مصرف گرایی، برهنگی،

۱. چرا شبکه‌های اجتماعی اعتیاد آورند؟، صالح سپهری فر، ۱۳۹۴ش، برگرفته از سایت:

<http://www.asriran.com/fa/news/316141..>

تجمل گرایی، مدگرایی، همجنس بازی، مشروع بودن روابط دو جنس مخالف در قالب برنامه‌ها، فیلمها و آگهی‌ها؛

۵. تغییر هویت زنان مسلمان؛ ارائه چهره جدیدی از اسلام موسوم به اسلام آمریکایی و بازتعریف هویت زن مسلمان در این قالب؛

۶. اشاعه هم‌خانگی از طریق تبلیغ آزادیهای نامحدود، ازدواج سفید، رضای غریزه جنسی از طریق انتخاب دوست دختر و دوست پسر، از بین رفتن حریمها در روابط؛

۷. رواج مسائل جنسی به معنای همه‌انواع آزادی در تلذذ جنسی و مفساد اجتماعی آن؛

۸. ایجاد حس تنوع طلبی جنسی در مردان و زنان؛ به این صورت که با دیدن صحنه‌ها و نوع پوشش و آرایش زنان در این شبکه‌ها، مرد و زن ایرانی از همسر خود احساس خستگی و زدگی کرده و به دیگران روی می‌آورند و این به آمار بالای طلاق می‌انجامد؛

۹. تبلیغات ضد دینی و القای شبهات.

راهکارهای مقابله با تهدیدات فضای مجازی و ماهواره

دین مبین اسلام تنها دینی است که در تمام عرصه‌های زندگی بشر برنامه داشته، در چالشهای مواجه شده بهترین راه حلها را ارائه می‌کند. دلیل قدرتمدی اسلام بر سایر مکاتب و نحله‌های فکری، پشتوانه

فلسفی مبتنی بر وحی و دیدگاه کمال‌گرایانه‌ای است که نسبت به انسان دارد و با هر چیزی که بخواید کرامت انسانی را به چالش بکشد، مبارزه کرده و در تمام زمینه‌ها نگرشی ارزنده و بدیع به جهان ارائه می‌کند. بنابراین، راهکارهای پیشنهادی اسلام، نه تنها جامع و کامل‌اند؛ بلکه برای تمام جوامع و زمانها و مکانها کارایی دارند.

۱. لزوم پابندی به عفاف و حیا:

خانواده به عنوان خانه اول انسان، در شکل‌گیری رفتار، منش و سبک زندگی فرد نقش مهمی ایفا می‌کند. تقویت ارزشها و هنجارهای دینی نظیر غیرت برای مردان و حیا برای زنان، از لوازم پیشگیری کننده از آسیبهای فضای مجازی و ماهواره می‌باشد.

امام علی علیه السلام می‌فرمایند: «عفت و پاکدامنی به اندازه شرم و حیای انسان است.»^۱ یکی از مواردی که در ارتباط با پوشش و حضور انسان در اجتماع در قرآن و آموزه‌های دینی بدان سفارش شده، لزوم رعایت عفاف و حجاب برای زنان می‌باشد. آیات و روایات متعددی بر لزوم حفظ حجاب زنان، حرمت تبرج و خودآرایی زنان در بیرون از خانه و پرهیز زنان از مواجهه با مردان، خصوصاً

۱. میزان الحکمة، محمد محمدی ری شهری، ترجمه: حمیدرضا شیخی، مؤسسه فرهنگی دارالحدیث، قم، چاپ اول، ۱۳۹۵ش، ص ۳۶۲.

مردانی که «فی قلوبهم مرض»، تأکید شده است.

خداوند در قرآن حکم حجاب را در ضمن آیه‌ای چنین بیان می‌کند: «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا»؛ «ای پیامبر! به زنان و دخترانت و به زنان مؤمنان بگو: پوششهای خود را بر خود فروتر گیرند. این برای آنکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند [به احتیاط] نزدیک‌تر است، و خدا آمرزندهٔ مهربان است.»؛ یعنی فلسفهٔ دستور خداوند به همسران پیامبر ﷺ و مؤمنان در قرآن، پاک و عقیف ماندن زن و دور بودن او از آزارها توسط بیماردلان است.

در جای دیگر می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ... وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَائِهِنَّ حِجَابٍ ذَلِكَمْ أَطَهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ»؛ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! داخل اتاقهای پیامبر ﷺ مشوید... و چون از زنان [پیامبر ﷺ] چیزی خواستید، از پشت پرده از آنان بخواهید که این برای دلهای شما و دلهای آنان پاکیزه‌تر است.»

دلیل تأکید قرآن و آموزه‌های اسلامی بر رعایت مرز بین نامحرمان، و عفاف و حجاب از جانب زنان، محفوظ ماندن خود آنان از آزار و اذیت توسط مردان است.

بنابراین، هر پوششی که موجب تحریک و تهییج جنسی جنس مخالف شود، از نظر اسلام مطرود است و از مصادیق عدم عفاف محسوب می‌شود.

۲. لزوم تقویت باورها و ارزشهای دینی:

در آموزه‌های اسلامی بر لزوم آموزش باورهای دینی از جانب والدین به فرزندان تأکید شده است. در واقع، نقش خانواده به عنوان خانهٔ اول رشد و تربیت و شکل‌گیری شخصیت فرزندان، انکارناشدنی است. والدین می‌توانند با آموزش صحیح و به موقع آموزه‌های دینی، از قبیل لزوم پایبندی به عفاف و حجاب، لزوم انتخاب دوستان مناسب و صحیح، لزوم مدیریت زمان و استفادهٔ بهینه از اوقات، یاری‌گر فرزندان خود باشند.

۳. برنامه ریزی مناسب اوقات فراغت جوانان:

پر کردن اوقات فراغت فرزندان و خانواده‌ها در جهت کاهش مدت زمان استفادهٔ آنان از فضای مجازی و ماهواره هم بر عهدهٔ والدین است و هم بر عهدهٔ مسئولان و متولیان فرهنگی کشور. لازم است در این زمینه، مسئولان امور جوانان، برنامه‌ریزی صحیحی در جهت افزایش مبانی معرفت دینی در جوانان و توسعهٔ خدامحوری داشته باشند و با این روش، از آسیبهای فضای مجازی پیش‌گیری کنند.

۴. برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی توسط

دولت و مسئولان فرهنگی:

از آنجا که علت گرایش اکثر خانواده‌ها به فضای مجازی و ماهواره،

اطلاعات کم و نادرست آنان از این فضاها می‌باشد، لازم است کارگاه‌هایی آموزشی توسط کارگزاران فرهنگی کشور برگزار شده، جوانان و خانواده‌ها در جریان فناوریهای نو و روشهای جدید نفوذ دشمن به فرهنگ ایرانی - اسلامی قرار گیرند.

جایگاه رسانه ملی

صدا و سیما به عنوان رسانه ملی، در مقابله با آسیبهای فضای مجازی و ماهواره مهم‌ترین نقش را دارد که لازم است موارد زیر از سوی آنها ملاحظه شود:

نیازسنجی مخاطب و ارائه برنامه‌های متناسب با آن، تولید محتوای مناسب با تأکید بر تحکیم خانواده‌ها، تقویت ارزشهای دینی و افزایش بهداشت روانی جامعه، پخش برنامه‌های سرگرم کننده و جذاب، ارائه برنامه‌هایی که به مسائل خاص جوانان و خانواده‌ها در دنیای معاصر می‌پردازد، تقویت سواد رسانه‌ای از طریق هشداردهی و آشناسازی مخاطب با خطرات محتوای نامطلوب فضای مجازی و ماهواره در قالب سریال، فیلم، مصاحبه و مستند از خانواده‌های آسیب دیده، راه‌اندازی شبکه‌های اجتماعی و شبکه‌های تلویزیونی داخلی، تقویت آموزش و پرورش به عنوان پایه و بنیان آموزش و شکل‌گیری شخصیت جوانان، تشویق دانش‌آموزان به روحیه پژوهشگری و استفاده کاربردی از اینترنت به جای استفاده سرگرم کننده از آن.

در همین راستا رهبر معظم انقلاب علیه السلام با دوراندیشی و آینده‌نگری، مسئله تهاجم فرهنگی و جنگ نرم را از سالها قبل پیش‌بینی کرده و راهکارهای مقابله با آن را نیز ارائه فرموده‌اند. به عقیده ایشان: «در مقابل اینها دو چیز لازم است: کار و ابتکار. در این مورد مسئولیت صدا و سیما خیلی سنگین است. مسئولیت وزارت ارشاد خیلی سنگین است... شما نگاه کنید، ببینید در دنیا چه چیزهایی منتشر می‌شود که دانستن آن برای جوان ایرانی لازم است؟ ترجمه کنید، پول بدهید، ترجمه کنند... کتاب تولید کنید. فیلم تولید کنید... کارهای ابتکاری بکنید... اسباب بازی همین‌جور، بازی رایانه‌ای همین‌جور، عروسک همین‌جور. اینها چیزهایی است که لازم است.»^۱

ایشان پیوسته بر لزوم پرهیز از روحیه انفعالی در برابر دشمن تأکید کرده، فرموده‌اند: «توصیه من فقط موضع دفاعی نیست؛ اما موضع اثباتی، موضع تهاجمی، موضع حرکت صحیح باید داشته باشیم. به هر حال، در مقابل فرهنگ مهاجم، بدترین کار انفعال است.»^۲

کلام آخر اینکه فضای مجازی و ماهواره برای کشور یک فرصت مغتنم محسوب می‌شود تا از این رهگذر در برابر تهاجم فرهنگی غرب مقابله کند و پیروز میدان جنگ نرم گردد.

۱. بیانات مقام معظم رهبری علیه السلام در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، مورخ: ۱۳۹۲/۹/۱۹.
۲. همان.

فضای مجازی

معرفی برخی محیطهای تبلیغی موفق در فضای مجازی

محمد بختیاری-مدیریت هنر و رسانه

اشاره:

با گسترش امکانات و ابزارهای نوین تبلیغی در بستر اینترنت و فضای مجازی، در کنار همهٔ آسیها و مشکلات پیش آمده، فرصتهایی را به وجود آورده که با همت و ابتکار می‌تواند تهدیدات نرم دشمن را به فرصتهای ناب تبلیغی تبدیل کند.

یکی از این فرصتها استفاده از اینترنت و فضای مجازی برای فراگیری علم و دانش، افزایش اطلاعات عمومی، تبلیغ و ترویج فرهنگ دین، گسترش سواد رسانه و... می‌باشد که با گسترش شبکه‌های پیام‌رسان بومی، به اشکال گوناگون و قالبهای مختلف در کانالها و گروه‌ها در حال گسترش است.

حال برخی محیطهای فعال در عرصهٔ تبلیغ دین که توانسته‌اند جمعی از مخاطبان فضای مجازی را در خود جای دهند، شناسایی و معرفی می‌شوند.

۱. کانال تربیتی «یک مربی»:

یکی از محیطهای فوق العاده جذاب و مفید برای طلاب، روحانیون، مربیان و معلمان کانال «یک مربی» است؛ چرا که محتوای این محیط تبلیغی، مطالب تربیتی، اخلاقی و محتوای فرهنگی تبلیغی ویژه مدارس و مساجد است و این محتوا در قالبهای متنوع و مورد نیاز از جمله: صوت، تصویر، کلیپ، PDF، پاورپوینت و ... می‌باشد.

این کانال با شعار «ما به افقهای بلند تربیتی می‌اندیشیم» فعالیت می‌کند و مطالب متناسب با مناسبتهای روز در آن منتشر می‌شود.

از جمله امتیازات این کانال، نظم فعالیتی روزانه، انتشار محتوای متناسب با مناسبتها، تنوع در ارائه محتوا در قالبهای مختلف، و تمرکز بر ارائهٔ محتوای تربیتی و فرهنگی می‌باشد.

این کانال در پیام‌رسان بومی «ایتا» به
آدرس:

<https://eitaa.com/yekmorabbi>

در دسترس می‌باشد.

۲. کانال «اندیشه برتر»:

این کانال دارای محتوای متنوع،
مختصر، مفید و کاربردی است که با فعالیتی
منظم و دقیق، متناسب با مسائل روز و تنوع
موضوعی از جمله: قرآن و حدیث، احکام،
اعتقادات و کلام، تاریخ و سیاست، محتوای
تحلیلی و مطالب اختصاصی فرق و ادیان
کار خود را در پیام‌رسان بومی «ایتا» ادامه
می‌دهد.

از امتیازات و ویژگی‌های منحصر به
فرد این کانال، تنوع محتوا از نظر موضوع،
قالب، فعالیت منظم و هدفمند، ارائه محتوای
کاربردی و کوتاه و با نگاهی به نیاز مخاطبان
خود می‌باشد.

یکی دیگر از ویژگی‌های این کانال،
امکان ارائه سئوالات و شبهات می‌باشد
که طبق اعلام مدیر کانال، پس از ۴۸
ساعت پاسخ داده می‌شود و نکته‌ای که
این پاسخگویی را در میان سایر کانالهای
هم‌رده منحصر به فرد می‌کند، این است
که با توجه به تنوع موضوعات ارائه شده
در کانال، سئوالات هم با همین تنوع از
سوی مخاطبین طرح می‌شود و ارائه پاسخ
به این حجم از سئوالات، طی ۴۸ ساعت،
آن را تبدیل به یک کانال خاص نموده
است.

یکی دیگر از ویژگی‌های این کانال
متنوع و مفید، ارائه روزانه بیش از ۶
مطلب مفید و علمی است. این مطالب
دقیق و به‌روز را در جستجوی گوگل و..
نمی‌توان یافت؛ پس می‌توان به این نتیجه
رسید که مطالب آن، تولیدی و خاص
است.

این کانال در پیام‌رسان بومی «ایتا» به
آدرس:

<https://eitaa.com/andisheyehbartar>

در دسترس می‌باشد.

۳. کانال «مداحی آنلاین»:

این کانال سرشار از نواهای مذهبی،
سخنرانی‌های کوتاه، مفید و شنیدنی است که
متناسب با مناسبت‌های ملی و مذهبی به‌روز
می‌شود.

از ویژگی‌های این کانال، ارائه محتوا
در قالب‌های صوتی و تصویری، ارائه محتوا
قبل از مناسبت تا چند روز پس از
مناسبت، ارائه صوت‌های جدید و به‌روز،
درج بخشی از محتوای صوتی برای کمک
به مخاطب در جهت انتخاب صوت‌های
مورد نظر، ارائه محتوا با هشتگ‌های
اختصاصی جهت جمع‌آوری محتوا در
موضوعات، سخنرانان و مداحان و سپس
دانلود آنها است.

این کانال در پیام‌رسان بومی «ایتا» کار
خود را آغاز کرده است، البته نسخه اصلی
این کانال در ابتدا از طریق پیام‌رسان
«تلگرام» با بیش از ۱۰۰ هزار نفر فعالیت

می‌کرد که پس از فیلترینگ تلگرام و تصمیم و عزم کلی برای خارج شدن از انحصار تلگرام، فعالیت خود را در سایر محیط‌های بومی شروع کرده است و در حال حاضر با جدیت مشغول فعالیت می‌باشد.

این کانال در پیام‌رسان بومی «ایتا» به آدرس:

<https://eitaa.com/maddahionlin>

در دسترس می‌باشد.

۴. کانال «مرکز نشر احکام»

این کانال یکی از کانالهایی است که فعالیت خود را (پس از خروج کامل از تلگرام) در پیام‌رسان بومی «ایتا» آغاز کرده است و تمرکز فعالیت در ترویج احکام شرعی به‌طور استاندارد، دقیق و مستند می‌باشد.

از ویژگی‌های منحصر به فرد این محیط تبلیغی، انتشار محتوای تخصصی احکام متناسب با موضوعات و مناسبت‌های روز، کوتاهی متن، استناد دقیق و استفاده از تصاویر مرتبط می‌باشد.

یکی از امتیازات این محیط تبلیغی پاسخگوئی سریع و دقیق به سئوالات مخاطبین می‌باشد.

این کانال در پیام‌رسان بومی «ایتا» به

آدرس:

<https://eitaa.com/ahkamdin>

در دسترس می‌باشد.

۵. کانال تخصصی «احکام بانوان»

یکی دیگر از محیط‌هایی که فعالیت

تخصصی خود را در بخش احکام شرعی ویژه بانوان آغاز کرده و با ارائه محتوی مفید و به‌روز، فعالیت خود در پیام‌رسان بومی «ایتا» را پیگیری می‌کند، کانال تخصصی «احکام بانوان» است.

از ویژگی‌های منحصر به فرد این کانال، فعالیت منظم روزانه، ارائه احکام در قالب پرسش و پاسخ و ارائه فتاوا و استفتائات برخی مراجع عظام تقلید می‌باشد.

ارائه منبع دقیق استفتائات و فتاوا، می‌تواند اطمینان‌خاطری را برای مخاطبین به ارمغان بیاورد و همچنین کاربران می‌توانند با ارسال سئوالات خود در گروهی در کنار این کانال، به پاسخهای دقیق و سریع دست پیدا کنند.

ادمین این محیط سعی کرده در کنار پاسخهایی که به مخاطبین خود ارائه می‌دهد، توضیحات تکمیلی که ممکن است پس از مطالعه پاسخ اولیه برای مخاطب پیش بیاید، ضمیمه کند و این توضیحات، کمک می‌کند تا مخاطبین نسبت به مسأله شرعی ذکر شده، اطلاعات بیش‌تر و دقیق‌تری را دریافت کنند.

این کانال در پیام‌رسان بومی «ایتا» به آدرس:

<https://eitaa.com/askbanoo>

در دسترس می‌باشد.